

Drijvende waterweegbree (*Luronium natans*) (H1831)

1. Status:

Habitatrichtlijn Bijlage II (inwerkingtreding 1994).

2. Kenschets

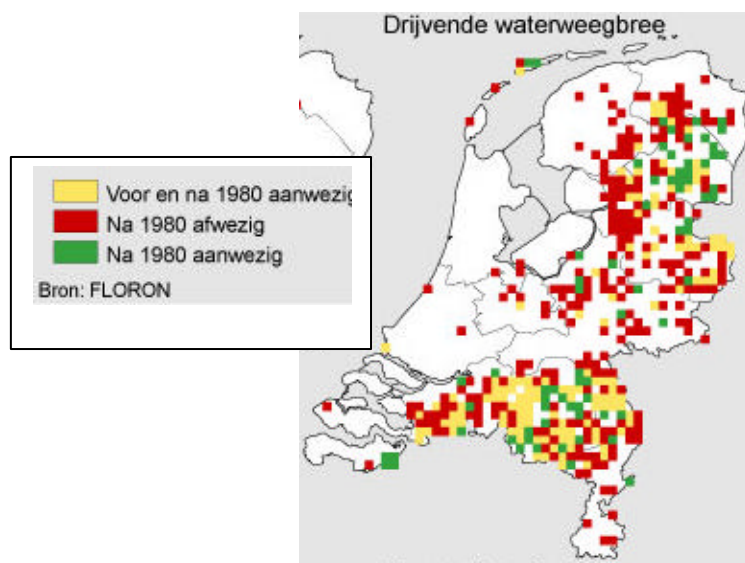
Drijvende waterweegbree is een zeldzame waterplant uit de Waterweegbreefamilie (Alismataceae). De plant heeft een isoëtide groeivorm. De isoëtide planten zijn gekenmerkt door een rozet van stevige, holle, lijn- of priemvormige bladeren. Ze zijn aangepast aan standplaatsen die een groot deel van het jaar onder water staan en zo nu en dan droogvallen. Drijvende waterweegbree heeft een wortelrozet met ondergedoken, lijnvormige bladen (5-6 cm lang, 5-8 mm breed) en ijle stengels met lang gesteelde, drijvende of in het water zwevende, 1-3 cm grote bladeren die ovaal tot elliptisch van vorm zijn. De bloeistengels die aan de wortelrozet ontspringen, dragen lang gesteelde bloemen. De bloemen spreiden zich boven het water uit en hebben drie witte kroonbladen met een gele nagel. De planten bloeien van juni tot september. De bloeiwijze vormt zich in eerste instantie onder water, maar gaat vervolgens drijven, waarna bestuiving kan plaatsvinden. Soms blijft de bloem gesloten onder water; dan vindt zelfbestuiving plaats.

Relatief belang binnen Europa: zeer groot

Drijvende waterweegbree heeft een Atlantisch areaal dat zich uitstrekt van de Pyreneeën tot de Britse eilanden en Zuid-Scandinavië, en oostwaarts tot in Polen. Binnen dit verspreidingsgebied heeft de soort een zwaartepunt in West-Frankrijk, Engeland, Nederland en Noord-Duitsland. De populaties van drijvende waterweegbree in de beken in de Kempen behoren tot de grootste van Europa.

3. Bijdrage van gebieden

Verspreiding binnen Nederland: In ons land was de plant vroeger op de hogere (pleistocene) zandgronden algemeen, maar tegenwoordig is ze hier betrekkelijk zeldzaam. Het meest wordt de soort nu aangetroffen in Noord-Brabant en aangrenzend Noord-Limburg (meer dan de helft van de kilometerhokken waarvan de soort bekend is, liggen tegenwoordig in dit deel van ons land). Daarbuiten komt drijvende waterweegbree voor in Drenthe, Overijssel en Gelderland en zijn kleine lokale populaties bekend uit de duinen. In Zuid-Limburg en in het laagveengebied is de soort waarschijnlijk verdwenen.

Verspreidingskaart drijvende waterweegbree

Huidig voorkomen en Natura 2000: Binnen het Natura 2000-netwerk zijn de gebieden die de grootste relatieve bijdrage in het voorkomen van de soort vormen de beken van Kempenland-West (Grote Beerze, Kleine Beerze, Reusel), Leenderbos, Groote Heide & de Plateaux (Run, Tongelreep) en Strabrechtse Heide & beuven (Kleine Dommel), en de vennen in Brabantse Wal, Kampina & Oisterwijkse Vennen, en Maasduinen. In Oost-Nederland wordt de soort, buiten vennen, vooral aangetroffen in kunstmatige waterwegen, zoals waterschapsleidingen, weteringen, kanalen, veenwijken en sloten, waarbij onder meer grote aantallen optreden in het Oostervoortsche Diep (Dr.) en de Hagmolenbeek (Ov.). In Noord-Brabant en Limburg is de soort tevens bekend van de beken Bijloop en Heukelomse Beek.

Nr.	Natura 2000 gebied	Bijdrage
128	Brabantse Wal	>15%
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	>15%
135	Kempenland-West	>15%
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	>15%
132	Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek	2-15%
138	Weerter- en Budelerbergen & Ringselven	2-15%
145	Maasduinen	2-15%
146	Sarsven en De Banen	2-15%
4	Duinen Terschelling	<2%
27	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	<2%
41	Boetelerveld	<2%
45	Springendal & Dal van de Mosbeek	<2%
57	Veluwe	<2%
58	Landgoederen Brummen	<2%
131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	<2%
137	Strabrechtse Heide & Beuven	<2%
149	Meinweg	<2%

Voorkomen drijvende waterweegbree in Natura 2000 gebieden

4. Beoordeling landelijke staat van instandhouding

Trends in Nederland: Het verspreidingsgebied van de drijvende waterweegbree is klein en in dat hele gebied is de soort zeldzaam en bedreigd. In ons land is de soort in de loop van de 20^e eeuw ook sterk achteruitgegaan, van 299 uurhokken voor 1950 naar ongeveer 150 uurhokken tussen 1975 en 2000, na een intensievere bemonstering dan voor 1950. Deze (op zijn minst) halvering van de verspreiding in ons land is voor een belangrijk deel toe te schrijven aan bemesting van het oppervlaktewater met fosfaat vanuit nabije landbouwgronden. Ook ontwatering en luchtverontreiniging hebben een negatieve invloed op de populatie. In de Brabantse beken, waar de grootste populaties van de soort in ons land voorkomen, vormt de inlaat van gebiedsvreemd Maaswater (tijdens droge zomers) een grote bedreiging, omdat dit water voor de soort een verkeerde chemische samenstelling heeft. Het beoordelen van trends in verspreiding en populatiegrootte wordt bemoeilijkt doordat we te maken hebben met een 'onbestendige' soort waarbij de groeiplaatsen in omvang en precieze plek van jaar tot jaar wisselen.

Recente ontwikkelingen Plaatselijk heeft enig herstel van de populatie plaatsgevonden, maar op andere plaatsen is sprake van verdere achteruitgang, zodat de laatste tien jaar over het geheel genomen weinig veranderd is.

Beoordelingsaspect natuurlijk verspreidingsgebied: matig ongunstig

Het areaal is gedurende de afgelopen eeuw min of meer stabiel gebleven, maar wel sterk uitgedund, in het bijzonder in de laagveengebieden van Noordwest-Overijssel en Zuidoost-Friesland. De soort is verdwenen uit Zeeland en Zuid-Limburg.

Beoordelingsaspect populatie: matig ongunstig

Over trends in populatiegrootte zijn alleen gegevens op lokale schaal beschikbaar. De populatieomvang kan jaarlijks sterk wisselen.

Beoordelingsaspect leefgebied: matig ongunstig

De omvang en kwaliteit van het leefgebied vertonen de laatste decennia een negatieve trend.

Beoordelingsaspect toekomstperspectief: matig ongunstig

Het schone van vennen heeft een positief effect op het voorkomen van drijvende waterweegbree in ons land. Voor het behoud van de soort op de lange termijn zal de aandacht echter vooral moeten uitgaan naar herstel van beken, in het bijzonder in Noord-Brabant en aangrenzend Limburg, de laatste bolwerken van de soort in ons land. De perspectieven zijn betrekkelijk ongunstig, vanwege de hoge bemestingsdruk in de oppervlaktewateren vanuit omliggende landbouwgebieden.

Definitie gunstige staat van instandhouding: Voor een gunstige staat van instandhouding moet allereerst het huidige verspreidingsgebied van de soort worden veiliggesteld, met populaties in een tiental beken en een vijftal vencomplexen in Noord-Brabant. Verder hoort de soort voor te komen in Noord- en Midden-Limburg, op de Veluwe, in Oost-Gelderland, Overijssel, Drenthe, in de duinen van het Deltagebied en de Wadden, alsmede in het laagveengebied waar de soort momenteel verdwenen is. Het herstel van de verspreiding is kansrijk, gezien de verbetering van de waterkwaliteit in sommige laagveengebieden en het grote verspreidingsvermogen van de drijvende waterweegbree (door dispersie van zaad). In totaal dient de soort in ten minste 150 atlasblokken aanwezig te zijn, waarbij minimaal de helft van deze blokken duurzame populaties herbergen (met waarnemingen uit tenminste vijf opeenvolgende jaren).

Oordeel: matig ongunstig

Staat van instandhouding		
Aspect	1994	2004
Verspreiding	matig ongunstig	matig ongunstig
Populatie	matig ongunstig	matig ongunstig
Leefgebied	matig ongunstig	matig ongunstig
Toekomstperspectief	matig ongunstig	matig ongunstig
Beoordeling Svl	matig ongunstig	matig ongunstig

5. Bronnen

- Groen, C.L.G. & B.V. Vreeken., 2002 Voorkomen van Habitatrichtlijnsoorten vaatplanten in Nederland vóór en na 1980. Rapport 2002.27. Stichting FLORON, Leiden.
- Groen, K. & B. Odé, 2005. Implementatie Amendement van der Ham 2005; Eindrapportage werkpakket 2a: Potentieel groeigebied Drijvende waterweegbree. FLORON—rapport 2005.051. FLORON, Leiden.
- Munckhof, P. van den, 1996. Drijvende waterweegbree. In: Caspers, T. & F. Post. Natuur in Noord-Brabant. Twee eeuwen plant en dier: 87. Stichting het Noordbrabants Landschap, Haaren.